

çoğunda, belirgin bir biçimde kullanılmaktadır. Yazılarda, istisnasız, isim zikrediliyor: Örneğin, kişilik zamirleri dikkate alınmaksızın, Y. 29, P. 16, B.9 kez isim zikrediyor Resimlendirme, olayları kişilendirmenin etkin yollarından olduğu halde, incelenen olayda çok sık kullanılmıyor.

Türk-İş'in son zamanlarda, basında gündel bir konu olarak daha sık yer alışı, Türk-İş bünyesinde çatışmalı bir durumun ortaya çıkmasıyla zamandaş olduğundan, gazetecilerin çatışmalı durumlara daha çok ilgi gösterdiği düşünülebilir. Çatışmalı durumların daha kolayca oyunlaştırılabilmesi, oyunlaştırmaya bu denli baş vurulmuş olmasını kısmen açıklayabilir.

Sonuç

Yapılan araştırmada, haberlerin işlenmesi üç değişkene göre incelenmek istenmiştir. Kuşkusuz bu olgunun başka değişkenleri bulunabilir. Yapılan araştırma, diğer örnekleri gibi bir «gazetecilik kuramı»nın kurulabileceğini kanıtlamaktadır. Haberlerin işlenmesi ve iletil-

mesinin kişisel sezgilere ve yeteneklere bağlı olmaktan çıkarak bilimsel temellere oturtulmuş ve denetlenebilir bir teknik niteliği kazanması, bu kuramın gerçekleşmesine bağlıdır. Gazeteciliğin giderek teknik, ekonomik ve toplumsal sorunlarla içiçe olması, bu evrimi zorunlu kılmaktadır. Karalanacak sayfa miktarının sınırlılığı, okuyucu kitlesini koruma ve genişletme zorunluluğu, yayın organının bir işletme olarak verimli çalışması gereği gibi etkenler, gazetecinin işini akılsal bir çerçevede düşünmesine neden olmaktadır. Yazılan yazının veya iletilen haberin daha kısa, daha anlaşılır ve daha hoş olması için haberlerin işlenmesi gerekmektedir. Gazeteci, az çok anlaşılabilir, özüksenebilir ve ilginç bir takım olaylar, fikirler ve yenilikleri depolayan küçük bir çevre ile iletişim araçlarının at oynattığı bir kitle toplumu arasında aracı olarak, haberleri işlemek, koşullandırmak ve entellektüel yapının oluşumuna katkıda bulunmak durumundadır. Lazarsfeld'in deyiimiyle, repertuvarları yeterince çakışmadığı zaman, alıcı ile verici arasında üçüncü bir adam, bir aracı görevindedir.

Üniversite Giriş Sınavları En İyi Öğrencileri Seçebiliyor mu?

Doç. Dr. Ethem ÖZGÜVEN
Hacettepe Üniversitesi
Psikolojik Danışma ve
Rehberlik Bölümü

GİRİŞ:

Üniversiteye giriş sınavı bir seçme sınavıdır. Seçme sınavından beklenen «amaç» ise «Üniversitede başarılı olacak en iyi öğrencileri seçmektir.» Bu amaca ulaşılması birinci derecede, sınavda kullanılan Testlerin geçerliği ile ilgilidir. Geçerlik ölçme dilinde «Bir ölçme aracının ölçmek üzere hazırlandığı amacını ölçme derecesi» olarak tanımlanır. Konu üniversiteye giriş olduğuna göre, geçerlik tanımında geçen «Ölçme araçları» giriş sınavında kullanılan çeşitli testler ve birleşik standart puanların elde edilmesinde kullanılan işlem yolları olmaktadır.

Geçerlik kavramını farklı şekillerde düşünmek mümkündür. Burada konu üniversite giriş sınavları olduğu için en önemli olan «Kapsam geçerliği» ve «yordama geçerliği» yönünden ele alınmıştır. Kapsam geçerliği, sı-

navlarda kullanılan testlerin gerek kapsam ve gerek bireyde ölçülmesi istenilen nitelikler yönünden, bilinmesi gerekli bilgi, beceri ve davranışlar evrenini temsil edip etmediği sorusu ile ilgilidir. Yordama geçerliği ise, sınavın amacına uygun ölçütleri test puanlarının ne derecede yordayabildiği ile ilgilidir. Diğer bir deyimle, «testler üniversitede en başarılı olacak öğrencileri seçmede ne derecede güçlüdür?» sorusu ile ilgilidir. Giriş sınavında er yüksek puan alan öğrenci girdiği bölümlerde en başarılı oluyorsa, ve öğrenciler giriş sıralarına uygun bir sıra ile üniversitede başarı gösteriyorlarsa, bu testin yordama geçerliğinin yüksek, bunun aksi oluyor ise düşük olduğunu gösterir. Ölçme aracının geçerliği bir var ya da yok meselesi olmaktan çok bir derece meselesidir. Yordama geçerliği yaygın olarak öğrencilerin üniversiteye giriş puanları

ile üniversitedeki belirli bir süre sonunda saptanan akademik ortalamaları arasındaki korelasyonlar hesaplanarak bulunmaktadır. Kapsam geçerliği ise hem test hazırlama ve hem de testin hazırlanacağı konu hakkında bilgi sahibi uzmanların testin ölçülmesi istenilen davranışlara ve kapsama uygunluğu hakkında yaptıkları incelemelerle anlaşılmaktadır.

GİRİŞ SINAVLARININ KAPSAM GEÇERLİĞİ

Giriş sınavının amacında belirtilen «en iyi öğrencileri seçmek» ifadesindeki «en iyi»yi tayin eden niteliklerin ne olduğu bir değer yargısıdır. En iyi'nin ne, ya da hangi nitelikleri taşıyan kişiler olduğunun, belirtilmesi gerekir. Bu husus, hazırlanan sınavların «kapsam geçerliği» yönünden büyük önem taşır. Çünkü, seçme sınavında kullanılacak ölçme araçları belirli bilim dallarında başarılı olmayı tayin eden bu kişisel nitelikleri ölçecek şekilde hazırlanacaktır. Ülkemizde belirli bir bilim dalında başarılı olmak için gerekli nitelikler henüz saptanmış değildir. Seçimi isteyen ve yapan üniversiteler olduğuna göre, öğrencilerden bekledikleri niteliklerin saptanmasını da üniversitelerin yapması gerekir. Üniversiteler adına seçimi Üniversiteler Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Kurumu yaptığına göre, bu konunun ele alınmasına önderlik etmesi beklenir.

Bu gün kullanılan «Genel Başarı Testleri»nin bilim alanlarında başarıyı tayin edecek bir güce sahip olması olanaksız görülmektedir. Örneğin bir Fen Genel Başarı Testi 70 kadar soruyu kapsar. Bu sorular matematik, fizik, kimya ve biyoloji gibi genel başlıklara bölündüğü zaman her bilim dalından, 15-18 kadar test sorusu düşmektedir. Bu alanların herbirinin içinde çok geniş kapsamlı konular bulunduğu, örneğin Matematik Bilim dalının matematik, geometri, cebir, trigonometri, astronomi v.b. konuları kapsadığı dikkate alınır, sa kullanılan genel başarı testlerinin bilim dalı evrenini temsil edemeyeceği ve kapsam geçerliğinin yetersiz bulunduğu gayet açıktır.

Diğer yanda fen puanına göre öğrenci alan bilim dalları o kadar çok çeşitlidir ki fen puanının kapsadığı başarılı olma niteliklerinin üniversitedeki bölümlerde başarılı olmak için gerekli olan nitelikleri içermesi de olanaksızdır.

Üniversitelerde fen puanına göre öğrenci alan fakülteler tıp, matematik, jeoloji, ziraat, inşaat, veteriner, fizik, dişçilik, kimya, beslenme, v.b. bilim alanlarıdır. Çok çeşitli bilim dallarından birkaçına değindiğimiz bu alanlarda gerek programlarının kapsamı ve gerek öğrencilerin o bölümlerde başarılı olması için gerekli diğer nitelikler yönünden birbirlerinden çok farklı olduğunu göstermektedir.

Bu nedenlerle, giriş sınavlarında kullanılan Başarı Testi ve Sosyal Bilimler Başarı Testi adları ile kullanılan «Genel Başarı Testleri» ancak çok sayıdaki adayları «elemek» için kullanılabilir. Ayrıca, yüzbinlerce kişinin katıldığı ve çok sayıda kişinin görev aldığı böyle bir sınavda çeşitli uygulama hatalarının da olması olağandır. Bu halde sınavların iki kademeli olarak yapılması ikinci «giriş» sınavına belirlenecek bir puan sınırı aşmış olan daha az sayıdaki kişiler girebilirler, sınav merkezi benzer bölümlerin özel durumlarına uygun düşecek daha çok sayıda ölçme araçlarını geliştirebilir, «Bölümde başarılı olacak en iyi öğrencileri seçme» amacına katkıda bulunabilirler. Giriş sınavlarında öğrencilerin aldıkları puanların gerçek yetenek ve başarı düzeylerini temsil edip edememesine ilişkin sorunlar ve buna ilişkin hatalar azalmış olur.

GİRİŞ SINAVLARININ KAPSAM GEÇERLİĞİNE İLİŞKİN LİTERATÜR

Testlerin kapsamına ilişkin literatürde görebildiğimiz bazı eleştiriler belki şöylece özetlenebilir:

Özgüven (1970) Lise başarıları ile üniversitedeki başarı arasındaki korelasyonların, üniversite giriş testleri puanları ile üniversitedeki başarı arasındaki korelasyonlardan çok daha yüksek olduğunu; yaptığı araştırmada elde edilen önemli bir sonuç olarak da «başarı motivinin» üniversitedeki öğrenci başarıları yönünden çok önemli bulunduğunu, başarı motivinin bir göstergisi olarak öğrencilerin üç yıllık lise akademik başarı ortalamalarının kullanılabileceğini, giriş sınavlarında lise akademik ortalamalarının test puanlarından daha yüksek bir ağırlıkla birleşik standart puanlara dahil edilmesinin sınavın geçerliliğini önemli derecede arttırabileceğine işaret etmektedir. Ayrıca, lise başarılarının üniversiteye girişte dikkate alınması öğrencileri motive ettiği kadar eğitim sistemine bir «süreklilik» boyutu getireceğinin, bununda geçerlilik konusu kadar önem taşıdığını belirtmektedir. Araştırmacı aynı araştırmasında, sadece bir zihin yoklaması niteliği taşıyan üniversite giriş sınavlarının, üniversite düzeyinde başarı yordayan bir değişken olarak değerini yitirdiğini, zaten üniversiteye gelinceye kadar, öğrencileri bu tip zihinsel faktörler açısından bir seçilmeye uğradıklarını, bu nedenle, zihinsel nitelikler yönünden öğrenciler arasındaki farkların azaldığını, seçimde motivasyon ile ilgili değişkenlere yer vermenin zaruret olduğunu belirtmektedir.

Yerlici (1933) üniversiteye öğrenci seçiminde bilgi, genel yetenek gibi yönlerine ağırlık verildiğini, kişinin çalışma isteği, çalışma gücü ve yaratıcılık gibi öğrencilerin başarılı olabilmesi için önemli olan niteliklerin dikka-

te alınmadığından yakınmaktadır. Araştırmacı, ayrıca bu niteliklerin mevcut sistemin uyguladığı testlerle ölçülemeyeceğini, üniversiteye giriş gibi önemli bir kararın bir tek sınavla verilmiş olmasının hatalı olduğunu belirtmektedir.

Nasuhoglu (1973), Giriş sınavlarının kap sam yönünden yetersiz bulunduğunu, ve öğrencileri ezberciliğe sürükleyecek bir nitelik taşıdığını belirtmekte ve bu görüşünü şöyle açıklamaktadır. «Fen Bilimleri testinde sorular, örneğin fizikte, gerilim, akım, şiddet gibi bir formüle bağlı problemler şeklinde düzenlenmektedir. Bu halde, öğrenciler verilen niteliklerden formülü hatırlayabilmekte, elektrikli gerilim, elektrik akımı, direnç gibi kavramları bilmeden dahi sorulara cevap verebilmektedirler, sosyal bilimlerde bu ezbercilik daha da belirgindir.» Bu gelişme eğitim hedeflerini yozlaştırabilecek, öğrencileri çok sınırlı şeyleri öğrenmeye yöneltecek bir etkiyi de peşinde getirebilir.

Özgüven (1974) Halihazır üniversite giriş sınavlarında kullanılan testlerin hazırlanmasında lise programındaki konular ile üniversitelerin çeşitli bölümlerindeki akademik programların gerekleri arasında bir bağ kurulmadığına işaret etmekte hazırlanan soruların üniversitedeki programlar için gerekli hangi niteliği ölçtüğünün dikkate alınmadığını belirtmekte, her soru üniversitelerin koya çağı hedef ve davranışları ölçecek şekilde hazırlanmalı, lisedeki ders konuları adaylar arasında ortak yaşantıları gösteren bir araç gibi düşünülmelidir demektedir.

GİRİŞ SINAVLARININ YORDAMA GEÇERLİKLERİ

Üniversite giriş sınavlarının yöneten Merkezi sistemde sınavlar testlerle yapılmakta, kullanılan test bataryasında, genellikle zihin kabiliyetleri, sosyal bilimler, fen bilimleri ve yabancı dil testi olmak üzere dört test bulunmaktadır. 1969-73 yılları arasında geçen 4 yıllık sürede giriş sınavlarında zihin kabiliyetleri testi seçme sınavı test bataryasından çıkarılmış, 1974 yılından itibaren tekrar test bataryasına dahil edilmiştir. Bu gün genel kabiliyet testi fen, sosyal, yabancı dil ve toplam puanlara yüksek bir ağırlıkla (%46) katılmaktadır.

Seçme sınavlarında kullanılan testlerin, üniversitedeki öğrencilerin başarılarını yordamada (Prediction) yönünden geçerli olup olmadıkları önemli bir sorudur. Seçme sınavı yapmaktaki temel amaç, başvuran adaylar için, üniversitede başarılı olacak en iyi öğrencileri seçmektir. Bu nedenle öğrencilerin üniversiteye girmesi ya da girmemesi gibi çok önemli bir kararı tayin edecek olan testlerden

aldıkları puanların bu yordamayı yapmada geçerli bir ölçüt olması gerekir.

Ülkemizde üniversitede giriş sınavlarını yürüten üniversitelerarası Giriş Sınavı Komisyonları 1964 yılından bu yana on dört yıllık süre içinde her yıl yeni testler uyguladıkları halde, seçme bataryasına dahil testler üzerinde, yaptıkları seçimin ve seçimde kullandıkları testlerin isabet derecesini ortaya çıkaracak gözle görülür bir geçerlik ve güvenilirlik araştırması yapmamışlardır. Bununla beraber, merkezi sınav sistemi dışındaki ilgili uzmanlar tarafından, meslek ilgisi ve kendi insiyatifleri ile üniversite giriş sınavlarında kullanılan testlerin yordama geçerlikleri ve güvenilirlikleri üzerinde bazı araştırmalar yapılmıştır.

ÜNİVERSİTE AKADEMİK ORTALAMA ÖLÇÜTÜNE GÖRE ÜLKEMİZDE YAPILAN GEÇERLİK ARAŞTIRMALARI

üniversite düzeyinde giriş sınavlarının iyi öğrenci seçip seçmediği konusunu araştıran Tan (1966) Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerine 1961-62 öğrenim yılında kabul edilen öğrencilerin girdikleri bölümde birinci yıl sonunda tutturdukları akademik ortalamaları bir ölçüt olarak kullanılarak yaptığı geçerlik araştırmasında üniversiteye giriş sınavında aldıkları toplam puanlarla üniversitedeki akademik ortalamaları arasında 0.16 ile 0.48 arasında değişken korelasyonlar bulunmuştur. Yine aynı araştırmada öğrencilerin akademik ortalamaları ile giriş sınavı bataryasında bulunan beş testin her birinden aldıkları puanlar arasında -0.44 ile 0.48 arasında değişken korelasyonlar bulunmuş ve korelasyonların çoğu 0.30 ile 0.40 arasında toplanmıştır.

Kendir (1968), Siyasal Bilgiler Fakültesine 1965-66 öğretim yılında alınmış olan öğrencilerin üniversite giriş sınavında aldıkları zekâ, fen, sosyal bilimler ve toplam puanları ile fakülte de bir yıl sonundaki başarıları arasındaki korelasyonları araştırmış; toplam puan ile 0.24, zekâ ile -0.02, Fen bilimleri puanı ile 0.80 ve Sosyal Bilimler testi puanı ile ise 0.28 korelasyon bulunmuştur. Araştırmacı, Siyasal Bilgiler Fakültesi giriş sınavlarında kullanılan testlerin üniversite başarısını yordama yönünden bir katkısı olmadığı görüşünü ifade etmiştir. Aynı araştırmacı Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki buna benzer bir inceleme yapmıştır. Bu araştırma sonuçları ile Siyasal Bilgiler Fakültesinde yaptığı araştırma sonuçları arasında bir paralellik bulunduğu işaret eden araştırmacı, öğrencilerin Hukuk Fakültesine giriste aldıkları toplam puanla, birinci yıl sonu başarısı arasında sifira yakın negatif bir korelasyon bulunmuştur. Fen puanının geçerliği de anlamlı bulunmamış, sosla beraber manidar bulunmuştur. Toker, Uç-

kunkaya, Gülcü (1969) Hacettepe Üniversitesinin çeşitli fakültelerine giren öğrencilerin üniversite giriş sınavında aldıkları toplam puan ile, birinci yılın sonundaki akademik başarı ortalamaları arasındaki ilişkileri araştırmışlardır. Korelasyon katsayıları çoğunluk 0.40 civarında olmak üzere, -0.17 ile 0.51 arasında değişmiştir.

Hacettepe Üniversitesi merkezi sınav sistemine dahil olmakla beraber o yıllarda her bölüm için ayrılan öğrenci kontenjanının % 20 si oranında lise birincilik ve üçüncülerini de sınavsız olarak almaktaydı. Bu öğrencilerin çoğu Hacettepe Üniversitesinde istediği bölüme girme şansını arttırmak için üniversite giriş sınavlarına da girmektedirler. Mezun oldukları liselerin, birinci, ikinci ve üçüncüleri oldukları için %20 kontenjanla Hacettepe Üniversitesinin çeşitli bölümlerine giren, fakat üniversite giriş sınavında hiç bir üniversiteye girmeyecek kadar düşük puan alan ve %20 kontenjan olmasa üniversiteye girmeleri olanaksız bulunan bir grup öğrenci ile giriş sınavında yüksek puan alarak üniversiteye girenlerin başarıları karşılaştırılmıştır. Her iki grubun da üniversitedeki başarıları arasında manidar bir fark bulunmadığı görülmüştür. Üniversite giriş sınavlarında, hiç bir üniversiteye giremeyecek derecede başarısız oldukları halde, bu öğrencilerin, üniversiteye bir hayli yüksek puanlarla giren öğrenciler derecesinde başarı sağlamaları, üniversite giriş sınavlarının geçerliği hakkında ciddi endişe uyandıracak niteliktedir.

Özgüven (1971) Üniversite giriş sınavlarında kullanılan testlerden elde edilen ağırlıklı puanların geçerliliklerini araştırmıştır. Hacettepe Üniversitesindeki öğrencilerin üç sömestirlik akademik ortalamaları başarı ölçütü olarak alındığında üniversite başarısını yordayıcı puanların geçerlikleri zihin yeteneği testi için 0.05, fen puanı ile 0.14, sosyal bilimler puanı için 0.18, yabancı dil puanı için 0.20 ve toplam ağırlıklı puan için ise 0.24 olarak bulunmuştur. Bu korelasyonlar istatistiksel yöntemlerle test edildiğinde zihin yeteneğine ilişkin korelasyon dışında kalan diğerleri 0.05 seviyesinde manidar bulunmuştur. Araştırmacı bu korelasyonların birer geçerlik katsayısı olarak değerlerinin çok düşük olduğuna işaret etmiştir.

Canküyer (1972) Ankara Tıp, Veteriner ve Ziraat Fakülteleri öğrencilerinin üniversite giriş sınavlarında aldıkları test puanları ile üniversitenin birinci sınıfında (FBK) deki akademik ortalamaları arasındaki korelasyon kat sayılarını bulmuştur. Zihin yeteneğine ilişkin korelasyonlar Tıp Fakültesi öğrencileri için 0.12, Veteriner için 0.03 ve Ziraat Fakültesi için

ise - 0.02 olarak bulunmuştur. Fen testinin geçerliği fakülte sırası ile 0.24, -0.06 ve 0.17, toplam puanın geçerliği ise yine fakülte sırasına göre 0.32, 0.05 ve 0.12 olarak bulunmuştur. Testlerin geçerlik katsayılarının fakülteden fakülteye değiştiği dikkati çekmektedir. Tıp Fakültesi için fen, sosyal ve toplam puanın geçerliği istatistiksel anlamda manidar bulunmuştur. Zihin yeteneği testine ilişkin geçerlik manidar bulunmamıştır. Veteriner Fakültesi öğrencileri için testlerin hiçbiri manidar bulunmamıştır. Ziraat Fakültesi için ise korelasyon düşük olmakla beraber, sosyal bilimler testinin geçerliği manidar bulunmuş, diğer testlerin geçerliği ise manidar çıkmamıştır. Zihin yeteneği testlerinin tüm fakülteler için geçer olmadığı, diğer testlerin ise üniversite öğrencilerinin başarılarını yordamada fakülteden fakülteye farklar gösterdiği, çoğunluk giriş testlerinin yordama geçerliğinin düşük olması dikkati çekmiştir.

Onay (1972) Ankara liselerinden mezun olarak 1970-71 yılında Hacettepe Üniversitesine kaydolun öğrencilerin lisedeki üç yıllık başarı ortalamalarını, Üniversite Giriş Sınavında aldıkları puanlar ve üniversitedeki başarılarını üç değişken olarak ele almış ve aralarındaki bağıntıları incelemiştir. Tıp ve Diş Hekimliği fakültelerinde okuyan öğrencilerin fen puanları ile üniversitedeki akademik başarıları arasında - 0.012, sosyal puanı ile - 0.04 ve yabancı dil puanı ile 0.29 korelasyon bulunmuştur. Bu korelasyonlar istatistiksel yöntemlerle kontrol edildiğinde hiçbiri manidar bulunmamıştır.

Eczacılık, Fen, Mühendislik ve Kimya fakültelerindeki öğrencilerin akademik başarıları ile fen puanı arasında 0.31 ve yabancı dil puanı ile 0.54 korelasyon bulunmuş ve istatistiksel yönden önemli olduğu anlaşılmıştır. Sosyal ve İdari Bilimler fakültesinin, çeşitli bölümlerinde okuyan öğrencilerin akademik başarıları ile fen puanı arasında 0.15, sosyal puanı ile 0.08 ve yabancı dil puanı ile ise 0.31 civarında korelasyon bulunmuştur. Bu korelasyonlardan hiçbiri manidar çıkmamıştır.

İngiliz, Fransız ve Alman Dili ve Edebiyatı bölümlerinde fen puanı için - 0.15, sosyal puanı için 0.58 ve yabancı dil puanı için de -0.25 korelasyon bulunmuştur. Bu korelasyonlar dan sadece sosyal puanı ile akademik başarı arasındaki bağıntı manidar bulunmuştur. Üniversitedeki yabancı dil başarısını yordama ilginçtir. Çünkü üniversitelerin filoloji bölümleri yabancı dil puanına göre öğrenci almaktadır. Halbuki bu puanın yordama geçerliği olumsuzdur. Fakülteler arasında farklar bu lunmakla beraber ÜGİ sınavlarında elde edilen puanların genel olarak üniversitedeki başa-

rıyı yordama değerlerinin çok düşük olduğu dikkati çekmektedir.

Yıldırım (1972) Ortadoğu Teknik Üniversitesine giren öğrencilerin bir sömestirlik ve bir yıllık akademik ortalamalarını ölçüt olarak kullanarak adayların Orta Doğu Teknik Üniversitesi Giriş sınavında kullanılan yordayıcı testlerin geçerliklerini incelemiştir. Öğrencilerin bir sömestirlik akademik ortalamaları ölçüt olarak alındığında, Bilim Başarı Testinin geçerliği 0.30 ve genel kabiliyet testinin ise 0.12 bulunmuştur.

Yordayıcı testlerden Bilim Başarı Testinin öğrencilerin bir yıllık akademik Başarı Ortalaması ile olan korelasyonu 0.35; Genel Kabiliyet testinin ise 0.05 olarak bulunmuştur. Araştırmacı bu geçerliklerin yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Yerlici (1937) mantiki bir yaklaşımla Boğaziçi Üniversitesinde, yaptığı bir araştırmada, üniversite giriş sınavları ile alınan Boğaziçi Üniversitesi Mühendislik Fakültesi öğrencilerden toplam puanları 289 ile 429 arasında değişen ve aynı lisenin mezunları olan bir grubun üniversiteye giriş sınavında aldıkları puanlar ile üniversitedeki akademik başarı ortalamalarını karşılaştırmış, iki değişken arasında önemli bir bağıntı bulamamıştır. Örneğin üniversite girişte puanları 400'ün üstünde olanlardan biri dışında üniversitede üstün başarı gösterenlerin ÜGİ puanları 319 ile 409 arasında gelişigüzel dağılmıştır. Bu grupta ÜGİ'den en yüksek ve en düşük puan alan (429) ve (290) iki öğrencinin üniversitedeki genel not ortalamalarının hemen hemen hiç farksız olduğu görülmüştür.

Dış Ülkelerde Yapılan Geçerlik Çalışmaları

Dış ülkelerde, özellikle Üniversite giriş sınavlarında testlerden yararlanan Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan geçerlik çalışmaları özet olarak gözden geçirilirse, girişte kullanılan testlerle üniversite düzeyindeki akademik ortalamalar arasındaki bağıntılara dayalı olarak yapılan yordama geçerlikleri Segel (1934) Fishermen (1957) ve French (1958)'in de ifade ettikleri gibi 0.20 ile 0.75 arasında değişmekte, korelasyon katsayıları çoğunluk 0.30 ile 0.55 arasında toplanmaktadır.

LİSE BAŞARISI İLE ÜNİVERSİTE BAŞARISI ARASINDAKİ BAĞINTILAR

Bazı geçerlik çalışmalarında da üniversitelere alınan öğrencilerin lise akademik ortalamaları, lise bitirme dereceleri yordayıcı bir başarı ölçüsü olarak ele alınmış, üniversite başarısını yordama geçerlikleri araştırılmıştır.

Özgüven (1970) Hacettepe Üniversitesinde yaptığı bir araştırmada öğrencilerinin akademik ortalamaları ile öğrencilerin liseyi bitir-

me dereceleri arasında 0.37 seviyesinde bir korelasyon bulmuştur. Öğrencilerin lise bitirme dereceleri ile üniversite akademik ortalamaları arasındaki bu korelasyon, aynı araştırmada öğrencilerin üniversiteye girişte aldıkları toplam fen, sosyal ve yabancı dil puanları ile olan korelasyonlarından en yüksek korelasyonu veren toplam ağırlıklı puanla üniversite başarısı arasındaki 0.24 korelasyon katsayısı ile karşılaştıran araştırmacı, öğrencilerin lisedeki başarı derecelerinin üniversitedeki başarılarını yordama yönünden ağırlıklı puanlardan daha yüksek bir geçerliğe sahip olduğunu belirtmektedir.

Onay (1927) öğrencilerin lisedeki üç yıllık akademik başarı ortalamalarının üniversitedeki başarıyı yordamada önemli bir ölçüt olduğunu göstermektedir. Hacettepe Üniversitesinin çeşitli bölümlerine giren öğrencilerin lise akademik ortalamaları ile üniversitedeki başarıları arasındaki korelasyonlar bu araştırmada ortanca 0.52 olmak üzere 0.04 ile 0.75 arasında değişmiştir. Araştırmacının da ifade ettiği gibi öğrencilerin üniversitedeki başarılarını yordama yönünden üniversite giriş sınavlarının önemli bir katkısı olmadığı, buna karşılık öğrencilerin liseye ilişkin üç yıllık akademik ortalamalarının daha geçer bir ölçüt olduğu görülmektedir.

ÜNİVERSİTEYE GİRİŞ SINAVLARININ GÜVENİRLİĞİ

Güvenirlilik, bilindiği üzere, ölçme aracının ölçme sonuçlarındaki kararlılığının bir ölçüsüdür. Acaba aynı öğrencilere aynı testler kısa bir dinlenmeden sonra ya da birkaç hafta ara ile tekrar uygulansa aldıkları puanlarla önceki başarı sırasındaki yerlerini aynen muhafaza edebilecekler midir? Yoksa, adaylar ikinci defa uygulanan sınav sonucuna göre sıralandıklarında grup içindeki başarı sıraları birincisine göre geniş ölçüde değişecek midir? Adayların kişisel puanları değişebilir, yani düşebilir, yükseltilir veya aynı kalabilir. Sınavın güvenirliliği, testlerin öğrenciler arasındaki bireysel farkları ölçmedeki hassasiyeti ve onları her seferinde grup içinde aynı başarı sırasına koyabilmedeki kararlılığı ile ilgilidir.

Bir testin güvenirliliği genel olarak aynı gruba, aynı aracın aralıklı veya aralıksız olarak iki defa uygulanmasından elde edilen puanlar arasındaki korelasyon hesaplanarak bulunmaktır. Farklı durumlar ve maksatlar için paralel testler, testi yarılama gibi yöntemlerle, güvenirliliği bulmaya yarayan matematiksel eşitliklerden de yararlanılmaktadır.

Güvenirlilik katsayısı, bir korelasyon katsayısı olarak alabileceği maksimum pozitif değere ($r=1.00$) yaklaştıkça test, puanlarının

kararlılık derecesi artar, uzaklaştıkça azalır. Bireylerin aldıkları puanlar, ve bireyin grup içindeki sırası bir uygulamadan diğerine büyük farklar gösteriyorsa, bu puanlara dayanılarak birey hakkında verilecek kararın, öğrencinin üniversiteye girer, ya da giremez kararının isabetini önemli derecede etkileyecektir.

Testlerin güvenilirlikleri üzerinde daha az sayıda araştırma yapılmıştır. Giriş sınavlarının güvenilirliği hakkında bir fikir vermek üzere literatürde bulunanlar kısaca özetlenmiştir.

Yıldırım (1972) Orta Doğu Teknik Üniversitesinde giriş testlerinin güvenilirliğini araştırmış, Bilim başarısı testinin güvenilirliğini 0.75 ve Genel Kabiliyet Testinin güvenilirliği ise 0.81 olarak bulunmuştur.

Özgüven (1974), Kuder-Richardson'un 21 numaralı eşitliğinden yararlanarak 1972-73 yılı Üniversite giriş sınavlarında uygulanan bataryaya dahil testlerin güvenilirlik katsayılarını incelemiş, güvenilirlik katsayıları Fen testi için 0.70 Sosyal Bilimler Testi için 0.65 ve Yabancı Dil Testi için ise 0.86 olarak bulunmuştur. Aynı testlere ilişkin ölçmenin standart hataları ise sıra ile 4.10 3.75 ve 1.68 bulunmuştur. Ölçmenin standart hatası bireysel puanların hata sınırlarını, güvenilirlik katsayıları ise bir ölçme aracı olarak testin bütününe ilişkin kararlılık ölçüsü olarak testlerin kalitesi hakkında fikir vermektedir. Geçerlik katsayılarına paralel olarak testlerin güvenilirliklerinin de çok yüksek olmadığı görülmektedir. Aslında geçerlik ve güvenilirlik katsayıları birbirleri ile ilişkili değerlerdir. Güvenirlik katsayıları, sınava giren öğrencilerin puanlarına çeşitli kaynaklardan gelen hataların oldukça yüksek oranda katılmış bulunduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE BAZI ÖNERİLER

Seçme sınavında kullanılan testler ve üniversiteye giriş kararının tek ölçütü olan puanların geçerlik ve güvenilirlikleri dikkate alındığında «Üniversiteye giriş sınavları üniversitede başarılı olacak en iyi öğrencileri seçebiliyor mu?» sorusuna «Evet» cevabı verilmesi olasılığının çok düşük olduğu görülmektedir. Araştırmalar testlerin üniversite öğrencilerinin başarılarını yordama yönünden olan geçerliklerinin yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir.

Testlerin teknik yönden en azından dış dünyada, aynı maksat için kullanılan emsalleri düzeyine getirilmeleri için daha iyi hazırlanmaları, test üzerinde yapılması gereken analiz ve araştırmaların daha titizlikle ele alınmaları gerektiği anlaşılmaktadır.

Testlere ilişkin geçerlik katsayısının bir bilim dalından diğerine oldukça geniş ölçüler

inde değişmesi, bu durumun aynı tip puanla öğrenci alan fakülteler içinde de görülmesi, çok genel nitelikte hazırlanan giriş sınavı testlerinin, bölümlerin özel gerekliliklerini dikkate almadığı kanısını uyandırmaktadır. Belki de testlerin geçerlik katsayılarının düşük olmalarının nedenlerinden biri de bu olabilir. Bu nedenle, genel başarı niteliğinde hazırlanan bu testleri çok sayıda adayları «eleme» amacı için kullanılması ve birbirlerine yakın olan bilim dallarının özel niteliklerine daha uygun öğrenci seçmek için ikinci bir giriş sınavı düzenlenmesi düşünülebilir.

Başarı ve yetenek gibi sadece zihinsel bir yoklama niteliği gösteren üniversite giriş sınavlarının yüksek öğrenim düzeyinde yeterli olmadığı, başarı motivi gibi değişkenlerin de sınava dahil edilmesinin gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Bu maksatla, öğrencilerin üç yıllık lise akademik ortalamalarının da yüksek bir ağırlıkla birleşik standart puanlara katılmasının, giriş sınavlarının geçerliklerini önemli ölçüde artırabileceği kanısı uyanmaktadır. Özellikle öğrencilerin lise başarıları ile üniversite başarıları arasındaki korelasyonların, giriş testleri ile üniversite başarısı arasındaki korelasyonlardan daha yüksek olması bu kanıyı desteklemektedir.

Bu günkü uygulama şekli ile Fen, sosyal ve Yabancı Dil gibi üniversiteye girişte esas olan birleşik puanların hesaplanmasında zihin yeteneği testinden elde edilen puvana % 46 bin ağırlık verilmektedir. Halbuki bu test ler üzerinde yapılan geçerlik araştırmalarında Korelasyon katsayısının 0.12'yi geçmediği, ve araştırmaların çoğunda sıfıra yakın olduğu halde, üniversiteye girişte bu kadar yüksek bir ağırlık verilmesinin nedeni anlamsız görülmektedir.

KAYNAKLAR

CANKÜYER, Ersoy «Tıp, Veteriner ve Ziraat Fakültesi öğrencilerinin Üniversiteye Giriş Sınavlarında Aldıkları Puanlarla FKB derslerindeki Başarıları Arasındaki Bağlantıların İstatistiksel Analizi» Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, 1972

FİŞHERMAN A.S. «Supplement to College Board Scores» C.E.E.B. New. York, 1957

FRENCH W.J. «Validation of New. Hem Types Against four Academic criteria» *Journal of Educational Psyc*, 1958, 49,67-76